

Inspirerande grund till den revolutionära teorin - recension av Kämpa tillsammans! nya bok

**Vi vill ha allting! – en introduktion till den autonoma marxismen,
Kämpa tillsammans!/Subversiv Media, 2003**

Per Henriksson

Det känns verkligen som att det sedan en tid har börjat röra på sig i vad man lite högtidligt skulle kunna kalla ”den revolutionära miljön/rörelsen” i Sverige, åtminstone den gren med sina rötter i anarkismen. På lite olika håll görs försök att göra upp med den ungdomliga otålighetens aktivism, som när utövarna grånat måste dömas ut tillsammans med all avantgardism, för att i stället verka för en mer fundamental långsiktig, kommunistisk förändring.

Några försök till denna nystart kan nämnas; de numera skingrade Stockholms autonoma marxister, som bl a givit ut pamfletten *Ge upp aktivismen* och som påbörjade översättningen av Harry Cleavers *Reading Capital Politically* (under vilken flagg den kommer att publiceras är för mig okänt), denna recensions tema, Kämpa tillsammans!, sedan några år, och Folkmakt sedan ytterligare några år. Individier och tendenser återfinns emellertid även i andra sammanhang, och som just individer. Det känns otroligt bra att det diskuteras, skrivs och översätts, trycks på papper och läggs upp på nätet. Detta är en förutsättning för att den kommunistiska teorin hålls levande och utvecklas som ett moment av den revolutionära processen.

I somras kom en bok med namn ’*Vi vill ha allting! – en introduktion till den autonoma marxismen*’, författad och sammanställd av Kämpa tillsammans! och utgiven av Subversiv Media. På knappa 200 sidor (för det proletära priset om 70:-) ges vi en introduktion till de strömningar som kan sägas ligga bakom fenomenet den autonoma (alt. den autonomistiska) marxismen. Förutom Kämpa tillsammans! förord och introduktion innehåller boken tre texter av i tur och ordning Martin Glaberman/Seymour Faber från *Johnson-Forest*-tendensen, Paul Cardan (Cornelius Castoriadis) från *Socialisme ou Barbarie* och Mario Tronti från den italienska *operaismo*-rörelsen, och endast den mellersta är tidigare utgiven på svenska.

Den autonoma marxismen erbjuder oss, menar Kämpa tillsammans!, ’ett ovärderligt teoretiskt verktyg’ när vi ska ge oss ’i kast med dagens klasskamp och sociala strider’. Att det är ett *verktyg* är viktigt, och inte ännu en uppsättning dogmer som vi ska underställa oss i någon annans revolution. Den autonoma marxismens kännemärke, och de tre texterna i antologins minsta gemensamma nämnare, är den sett utifrån den traditionella vänstern/arbetarrörelsen okonventionella betoningen på proletariatets roll. De tre olika strömningarna har det gemensamt att de genom att bryta med den objektivistiska klass- och kapitalismuppfattningen istället betonar arbetarklassens subjektiva roll, som de livs levande och ”än i det öppna än i det dolda” kämpande arbetarna. Detta är väl så behövligt, om än inget den autonoma marxismen har patent på.

Av de tre strömningarna måste det sägas att det är den italienska *operaismo* som utgör den bärande balken. *Operaismo* var det praktiska och teoretiska uttrycket för den våg av explicit klasskamp som plågade Italien under 60- och 70-talet och som kulminerade mellan den ”heta hösten” 1969 och mars-upproret 1977. Vad vi främst har att hämta därifrån är konceptet ’klassammansättning’ och metoden ’militant undersökning’ (se t ex förra numret av *riff-raff*). Även försöken till avobjektivering av synen på det ”kapitalistiska maskinanvändandet” och teknologin, m.h.a. Panzieri (främst hans *The Capitalist Use of Machinery*, länkad på hemsidan). Precis som själva *Autonomia*-rörelsen i Italien på 70-talet var heterogen, är de slutsatser som dragits och de lärdomar som tagits minst sagt motsägelsefulla. Men det finns som sagt ändå mycket att hämta från den autonoma marxismen för oss kommunister och revolutionärer, vilket *Vi vill ha allting!* ger bevis på.

Boken lämnar dock en hel del övrigt att önska. Vilket inte alls är förvånande, utan för det mesta positivt, då det handlar om en *introduktion* till en revolutionär strömning. Men lite slarvar dock författarna (dvs. Kämpa tillsammans!) vad det gäller klarhet, t ex när det gäller begrepp som ”produktivt arbete”. Här lämnas den marxiska betydelsen, som jag menar att det finns ett stort värde i att använda, att det arbete är produktivt som skapar mervärde, som byts direkt mot kapital och inte mot reventy. I stället är *allt* som arbetare gör i *alla* samhällssfärer (”den sociala fabriken”, som autonomismen och KT! kallar det; som dock innehåller en viktig betoning på att arbetare kämpar i just alla sfärer, vilket naturligtvis återverkar på kapitalet) ’produktivt för kapitalet’; arbetslösa när de konkurrerar om jobben, studenterna om de utbildar sig efter kapitalets efterfrågan, hemmafruarna som reproducerar arbetskraften, etc. Detta är riktigt, och något KT! säkert är helt på det klara med, men öppnar upp för den degenerering av lärdomarna från *operaismo* som tagits upp inom akademien, t ex vad som där går under namnet postmodernism. Detta hör även samman med den avradikalisering av tolkningen av konceptet den ’sociala fabriken’, som från början utarbetats av Tronti, författaren till antologins sista text, och som beskrivs i början av boken. Denna avradikalisering motsvaras i aktivistmiljön – den miljö boken är ett led i brytningen med – av det sedan mitten av 90-talet fashionabla konceptet ’förtrycksamverkan’, samt det anti-specifierade och lika fashionabla begreppet ”myller” istället för arbetarklass/proletariat. Detta förirrande in i

återvändsgränden kan även anas hos Cardan/Castoriadis i dennes text i antologin där den marxiska klassantagonismen bytts mot en makttematik kring "förtryck", nämligen att 'den grundläggande motsättningen i samhället inte går mellan de som äger och de som arbetar, utan mellan de som ger order och de som tvingas lyda besluten' (citerat av KT!). Detta blandar ihop orsak och verkan, essens och uttryck, och öppnar minst sagt upp för idealistiska konspirationsteorier. Det är också något KT! själva kritiserar.

Den mest fundamentala invändningen mot åtminstone delar av den autonoma marxismen, som även på sina ställen bryter igenom hos KT!, är att betoningen av det subjektiva ibland slår över och blir endimensionellt. I boken kan det illustreras av att kapitalet är 'reaktivt och /endast/ svarar... på arbetarklassens kamper.' Även detta öppnar upp för konspirationsteorier. Varken kapitalet eller proletariatet är autonoma medvetna subjekt i någon slags descartsk mening. Kapitalförhållandet är en dialektisk totalitet där arbete och kapital utgör de två antagonistiska polerna (jmf. Marx' *Die Heilige Familie* som exempel). I detta förhållande befinner sig arbetarklassen *inom och emot* kapitalet, så att säga, och det är det senare som utgör den revolutionära kommunistiska potentialen. Denna mer subjektivistiska/voluntaristiska uppfattning hos autonomisterna måste tillskrivas operaismens leninska arv och grund med sin statsmonopolteori.

Det mest intressanta i boken är Kämpa tillsammans! egna texter i förord och inledning, även om de tre lånade texterna naturligtvis är mer än kuriosa. Texten om det koncept som KT! introducerat i Sverige om det "ansiktslösa motståndet". Konceptet är viktigt då det betonar att klasskampen är något som alltid puttrar, öppet och dolt. Detta motstånd är en förutsättning för all annan mer eller mindre explicit kamp (strejker, demonstrationer, kravaller, etc.). Myntets baksida är dock att detta motstånd *även* kan stärka kapitalet (verka som 'kapitalets motor'), och få revolutionärerna att stanna vid ett bejakande av den tillbakatryckta positionen arbetarklassen de facto befinner sig i globalt sett i nuläget. Det som inte dödar, härdar! Tämligen bokstavligt. Ansiktslösheten *kan* alltså även fungera som en säkerhetsventil som avleder kraftigare uttryck för klasskampen. Det ansiktslösa motståndet är dock inte att betrakta som blott *individuella* uttryck för arbetarklassens tillvaro under kapitalismen. Ser man dem sammantaget, och inte minst på hur kapitalisterna hanterar dem, så märker man vilken omfattning och potential de utgör.

De punkter som gruppen gruppen enats kring, som en slags minimiplattform, känns relevanta, om än något rumphuggna. Vad som dock saknas bland dem är den eviga och tämligen fåfänga frågeställningen om "revolutionärers uppgifter", vilket dock ges svar på på andra ställen i boken; att 'sprida och utveckla' och 'synliggöra och politisera' den kamp som förs. Något som även faller utanför, vilket kan tyckas paradoxalt, är *teoretiserandet*, texten i form av antologier över revolutionära strömningar, som ett moment i klassmedvetandets utvecklingsprocess.

Som borde framgått är *Vi vill ha allting!* ett givet köp och studieobjekt. Bortsett från de smärre invändningarna, som bara delvis kan tillskrivas Kämpa tillsammans! och som ofta bara kan anas, kommer den att utgöra en god del av de initiala teoretiska och metodologiska verktygen för den revolutionära rörelsen idag och framöver. Boken går att beställa från vår hemsida.

September, 2003